

Şavşat Akdamla Köyünden Atasözleri ve Deyimler - I

Av. Hasan TORUN

1. Acın gözi xaroda olur: Karnı aç olan, yiyecekten başka bir şey düşünemez.
2. Acela siçan iki defa siçar: Acele yapılan bir işte hata çok olur ve tekrar yapmak icab eder.
3. Ac avi oynamaz: Karnı aç olan, bir iş yapmaz.
4. Acinan tiplax qudurğan olur: Aç ve çıplak insanlar, aşırı davranışlarda bulunur ve toplum ahlâkını hiçe sayabilir.
5. Ağanın mali xızmetkârın cani: Hizmetkâr, ağanın malını (zengine yaltaklık derecesinde) ondan fazla kollar.
6. Ağır otur ki batman qaxasın: Toplum içinde ağır başlı davran ki itibarın olsun.
7. Ağır oturan yencilek qalxar: Oturup kalkmayı bilmek, insana itibar kazandırır.
8. Ağırmıyan başın ağırtma: Lüzumsuz işlere karışarak huzurunu bozma.
9. Ağlamıyana meme verilmaz: İhtiyacın olan şeyi istemesini bilmelisin; girişken olmalısın.
10. Ağlıyanın mali gülene xeyir etmaz: Birinin malını haksızlıkla alan, o maldan hayır görmez.
11. Ağzi açuğun malını gözi açux yer: Malına sahip çıkmayanın malı elden gider, başkası alır.
12. Alışux götun töbesi olmaz: Bir kimse, tövbe etse de kötü alışkanlıkları terk etmesi zordur.
13. Aqıllı olsun, duşmanım olsun: Akılsız biri, dost da olsa ne yapacağı belli olmaz.
14. Arxadaş yolda belli olur: İyi arkadaş lâfla değil, yaptıklarıyla, tecrübeyle anlaşılır.
15. Aşux gezagan, dertli söylagan olur: Halk şâirleri çok gezdiği gibi, dertliler de çok konuşurlar.
16. At sahabına göra kişnar: Bir işi iyi yapmak için âlet kadar o âleti kullanan insan da önemlidir.
17. Ataş olmiyan yerdan duman tütmaz: Bir söylenti varsa, aslı da vardır.
18. Avi avidan qorxar: Zorbalar, iyilikten değil zorbalıktan anlar.
19. Avi dağa küsmiş, dağın xeberi olmamiş: Birinin haberi olmadan ona karşı tavır takınmak.
20. Avi na bilur xurma na taddadur: Bir şeyin kıymetini anlamamak; lâyük olmadığı nimeti horlamak.
21. Ayranım olsun yoxsa, sinek Bağdat'tan galur: Satılacak bir şeye eninde sonunda müşteri çıkacaktır.
22. Baltada varisa sapta da var: Kavga tek kişiyle olmaz; iki tarafta da kusur var.
23. Başı bir quruşınan barabardur: Çok cimri; kimseye bir kuruşluk iyilik etmeyen.
24. Bir uyuzlı dana bir naxırı poxlar: Yaramaz bir kişi, içinde bulunduğu toplumun da huzurunu bozar, itibarını düşürür.
25. Çalma qapımı çalarlar qapını: Kimseye karşı kötülük düşünürsen, biri de senin için kötülük düşünür.
26. Çaxçax başi gozuni qırar, degirman bilduğuni üğüdur: Çaxçax, tahılın değirmen taşına düzenli olarak dökülmesini sağlar. Ama önemli olan suyun gelmesi, çarkın ve taşın dönmesidir. Taş ve çark neyse bir işin ustası da odur; usta, işini bildiği gibi yapar.

Akdamla Yaylası 1984.

27. Çay geçarkan at değışdurulmaz: Bir işi yaparken rasgele araç değıştirilmez.
28. Çocuğı yolla pox yemaya, peşına get ki çok yemiya: Henüz olgunlaşmamış bir çocuğa bir vazife verince takip de etmelidir; aksi takdirde telâfisi olmayan bir netice çıkabilir.
29. Çocux var ki vezir edar, çocux varki rezil edar: İyi yetiştirilmiş bir çocuk ailesine itibar getirir; iyi terbiye verilmemiş çocuğun da ailesine ve etrafına zararı dokunur.
30. Çürük taxta mux tutmaz: Bir iş yaparken sağlam malzeme kullanılmalı; her işin temelini sağlam kurmalı.
31. Dana poxi suvax tutmaz: Henüz olgunlaşmamış bir çocuktan büyük işler beklenemez.
32. Deli alacayı, molla selacayı sevar: Zevk ve estetikten mahrum deli, karışık renkleri sever; bazı mollalar da para kazanacağı için ölü çıkmasını bekler.
33. Dereyi görmadan paçaları sivirma: Yapacağın işin mahiyetini bilmeden o işe başlama; kötü sürprizlerle karşılaşabilirsin.
34. Dilin gemuğı yoxtur: Dil iyi de konuşur kötü de; mühim olan iyi şeyleri konuşmasıdır.
35. Eceli galan it cami duvarına işar: Belâ arayan kişi, münasebetsiz bir iş yapar, belâsını bulur.
36. Egri otur, doğru konuş: Her ne olursa olsun gerçekleri dile getirmekten çekinme.
37. El elin eşşegini türki çağırarax arar: Kendi işini kendin yap; zira başkası senin işini keyfine göre yapar!
38. Ela eriniyer ki ita dayi diyer: Tembel kimse, iş yapmamak için en liyakatsiz kimselere bile minnet eder.
39. Emanet ata binan çabux enar: İşini kendi âletinle yap, başkasınınına güvenme.
40. Eşşek olursan semer vuran çok olur: Saf olursan, suistimal eder, iyi niyetini kötüye kullanabilirler.
41. Ev yıxanın evi olmaz: Kötülük yapan kötülük görür.
42. Gena galdux karapana: Gezgin Çingenelerin karapanda (köylerde üstü örtük, önü açık mekân) konaklaması gibi, dönüp dolaşıp aynı yere gelmek...
43. Götüne baxmiyer da kendından beyuk işlara

Şavşat-Akdamlı / Çıxta köyünde Şavşat'ın ünlü ustalarından Necip Torun (1900-1993) tarafından yapılmış bir değirmen.

- girişiyer: Haddini aşan işleri yapmaya heveslenmek.
44. Gövul vardır ki gula qonar, gövul vardır ki poxa konar: Gönül, kendine münasip olanı yani iyiyi de sevebilir, kötüyü de sevebilir.
 45. Hers galur goz qaralur, hers gedar yuz qaralur: Aşırı sinirle kendini kaybeden kişi, ağzına gelen söyler; kendine geldiğinde de söylediklerinden utanır.
 46. İki osurux bir doxtora bedeldur: Aşırı gazın verdiği rahatsızlıktan kurtulmak, bir doktor tedavisi kadar insanı rahatlatır.
 47. İş yoquşta tut da eniş galursa ixbala: Bir iş yaparken zorlukları dikkate almalı (işini kış tut, yaz çıkarsa bahtına, sözü gibi).
 48. İt iti arar da Şam'da bulur: Sevimsiz insanlar, dost olarak kendine yakışan birini nerede olsa bulur.
 49. İt utansaydi don geyardi: Ahlâksız insanlarda, utanma duygusu da yoktur.
 50. İt zorinan tavara getmaz: Köpek zorla sürünün peşinden gitmeyeceği gibi, bir kimse de bir işi gönülsüz yapmaz; yapsa da hayır gelmez.
 51. İtin ayağını taştan esirgama: Yaramaz kimseye merhamet etmenin faydası yok.
 52. İtin xatri yoxsa sahabının xatri var: Kötü olan bir kimseye iyilik yapmak istemesen de, akrabasının hatırı için iyilik yapmalı ●

Devamı var

